

недостаточен. Інтерпретація – поняття, що належить до герменевтики. В статті дається ряд визначень поняття “інтерпретація”, а також проаналізовано твори європейських літературознавців, які обґрунтували окреслену проблему. Вчені назвали види інтерпретаційної діяльності, фактори, від яких вона залежить, прослідкували їх взаємодію, зв'язок з життям читача, запропонували алгоритм інтерпретаційної діяльності. Учителю важливо бути освідженим з позицій літературознавців на окреслену проблему і спиратися на них, моделюючи глибоку роботу над текстом художественного твору.

Ключові слова: літературне виховання, компетентнісний підхід, літературна компетентність, сприйняття, інтерпретація, інтерпретаційна діяльність, суб'єктивізм, життєвий досвід.

Diatlenko T. I. About the formation of a holistic image by the reader during the art fiction text interpretation

The author of the article raises the problem of formation of interpretive competence that is important for the modern literary education. Current school documents have identified competency, activity and personality oriented approaches to teaching children's literature in school as a priority. A survey among teachers showed that their level of awareness about art fiction interpreting procedure by the reader is not sufficient. Interpretation is the concept that relates to the hermeneutics. In the article are given a number of definitions of the term “interpretation”, as well as the works of European literary critics, which substantiated the outlined problem. Scientists named the types of interpretation activities, the factors on which it depends, traced their mutual influence, the relationship with the existence of the reader, proposed an algorithm for interpretative activity. The teacher needs to be aware on the views of literary critics on a particular problem and rely on them, modeling a profound work on the text of the art fiction.

Key words: literary education, competence approach, literary competence, perception, interpretation, interpretive activity, subjectivity, life experience.

УДК 378.14:331.103.2

Завидівська О. І.

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАТИВНОГО НАВЧАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЮ У ЗМІСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ-УПРАВЛІНЦІВ

У статті обґрунтовано необхідність інтегративного підходу в змісті здоров'язберігаючого навчання студентів-управлінців. Представлено аналіз навчальних планів і виокремлено дисципліни, що через інтеграцію змісту здатні впливати на формування у майбутніх менеджерів здоров'язберігаючих знань, умінь і навичок. Виявлено інтегративні взаємозв'язки у змісті навчальних планів для формування готовності майбутніх менеджерів до створення здоров'яорієнтованого середовища організації. Розкрито можливість використання інших підходів у системі професійної освіти майбутніх менеджерів для оптимізації інтегративного здоров'язберігаючого навчання студентів-управлінців.

Декларовано, що змістовна інтеграція фахових дисциплін у системі професійної освіти майбутніх менеджерів не лише сприятиме формуванню здоров'яорієнтованих управлінських навичок, а й дозволить постійно вдосконалювати методики і технології викладання.

Ключові слова: менеджери, інтегративне навчання, здоров'яорієнтоване управління, здоров'я, професійна підготовка, навчальні дисципліни, студенти-управлінці, система професійної освіти.

Епоха сьогодення вирізняється тим, що стійкий розвиток цивілізації передбачає єдність економічної, природної і соціальної сфери життєдіяльності, а суспільний розвиток розглядають із позиції коеволюції і взаємодії. Найбільший відбиток це накладає на розвиток системи освіти, адже лише зміна свідомості молодого покоління дозволить кардинально змінити підходи і свідомість щодо необхідності здоров'яорієнтованої діяльності на всіх рівнях і у всіх сферах. Науковцями все частіше вивчаються взаємозв'язки, взаємовпливи економічного і людського розвитку, наголошується на необхідності збереження біосфери [1; 2; 8; 11]. Від ефективності сфери управління залежить багато факторів як економічного розвитку, так і людського. Система професійної освіти майбутніх менеджерів визначає якість і формує капітал здоров'я через сферу управління.

Суспільні перетворення і впливи змінюють пріоритети і концепцію системи професійної освіти майбутніх менеджерів. Майбутній випускник-управлінець – мобільна особистість, котра наділена широким колом комунікацій для роботи з людьми. Сьогодні виникла потреба у вдосконаленні здоров'яорієнтованого складника змісту фахових дисциплін, у запровадженні концепції інтегративного навчання людиноцентричному управлінню.

Уперше педагогічна проблема інтеграції була актуалізована Я. Коменським. Згодом проблему інтеграції з різних точок зору розглядали Дж. Локк та І. Песталоцці. Особливості впровадження інтегративного навчання досліджували М. Бойченко, В. Вернадський, Н. Дем'яненко, О. Любарська, О. Олексюк, А. Токарева, Г. Онкович, З. Донець, В. Карачун, В. Кобченко, П. Куляс, Г. Лесик та інші. Серед зарубіжних науковців слід згадати Н. Беннет, Д. Бріджес, М. Хубер та інші.

Засоби вдосконалення навчальної діяльності і психолого-педагогічних впливів розкрито в публікаціях В. Моляко, В. Давидова, Д. Мазохи, В. Безпалько; питанням професійно орієнтованих технологій здоров'язбереження присвячені праці Д. Давиденка, Є. Приступи, М. Носка, Л. Сущенко, Н. Завидівської та ін.

Виходячи з означеного, проблемі вдосконалення системи професійної освіти, впровадження в систему освіти новітніх технологій формування культури здоров'я студентів присвячені численні наукові праці. Однак подальшого дослідження потребує проблема реалізації інтегративного підходу у змісті здоров'язбережувального навчання майбутніх менеджерів.

Мета статті – обґрунтувати необхідність інтегративного підходу в змісті здоров'язбережувального навчання студентів-управлінців. Для досягнення мети вирішувались такі **завдання**: здійснити аналіз навчальних планів і виокремити дисципліни, що через інтеграцію змісту, здатні впливати на формування у майбутніх менеджерів здоров'язбережувальних знань, вмінь і навичок; розкрити сутність інтегративних взаємозв'язків у змісті навчальних планів для формування готовності майбутніх менеджерів до створення здоров'яорієнтованого середовища організації; розкрити можливість використання інших підходів у системі професійної освіти майбутніх менеджерів для оптимізації інтегративного здоров'язбережувального навчання студентів-управлінців.

Із позиції необхідності формування у майбутніх менеджерів готовності до створення здоров'яорієнтованого середовища через домінування людиноцентризму в сучасній системі управління, слід зазначити, що дисципліни навчальних планів змістовно можуть сприяти вирішенню цієї проблеми у разі використання інтегративних педагогічних механізмів [5; 6]. Метою інтегративного навчання майбутніх менеджерів є формування цілісної професійної компетенції здоров'язбереження. Дефініція «інтеграція» у нашому дослідженні означає об'єднання в єдине ціле розрізаних частин дисциплін, що змістовно можуть вплинути на формування у студентів-управлінців готовності до створення здоров'яорієнтованого середовища організації. Ідеться про встановлення взаємозв'язків, взаємодоповнення, уніфікацію і фундаменталізацію змісту таких дисциплін на основі синергетики. Таких дисциплін у навчальних планах є достатньо, однак усе залежить від того, що вкласти у зміст освітніх програм і як викладати, яку педагогічну технологію використовувати у системі професійної освіти майбутніх менеджерів [7; 8].

Наповнюючи авторську педагогічну технологію професійної освіти майбутніх менеджерів здоров'яорієнтованим змістом, ми зосередили увагу на тих дисциплінах, що трапляються у навчальних планах більшості навчальних закладів. Окрім цього, зосередили свою увагу на соціальному складнику тих дисциплін, що змістовно здатні вплинути на формування у майбутніх менеджерів здоров'язбережувальних управлінських навичок, готовності до створення здоров'яорієнтованого середовища організації. Із нормативної частини навчального плану нами було виокремлено:

- дисципліни циклу гуманітарної підготовки (філософія, соціологія, право, етика й естетика, культурологія);
- дисципліни циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки (макроекономіка, мікроекономіка, основи економічної теорії);
- дисципліни циклу професійної та практичної підготовки (менеджмент, управління персоналом, або управління людськими ресурсами; організація праці менеджера, охорона праці і безпека життєдіяльності; корпоративна і соціальна відповідальність).

Проаналізувавши дисципліни, що вміщені у варіативну частину навчальних планів різних навчальних закладів, стало зрозуміло, що єдиних підходів немає. Саме тому ми створили блок дисциплін, що б доповнювали змістовно вищезазначені і виокремили окремі теми для індивідуальної і самостійної роботи: економіка праці і соціально-трудова відносина, методи ухвалення управлінських рішень, комунікативний менеджмент, фізіологія і психологія праці, фізичне самовдосконалення та психофізичний тренінг, соціальна психологія, психологія ділового успіху, організаційна поведінка.

На нашу думку, теорія і методика професійної освіти сучасного менеджера має передбачати використання інтегративного підходу, що означає інтеграцію в межах викладання однієї дисципліни методології, елементів змісту іншої. Таки чином, можна домогтися цілісності пізнавального процесу навичок здоров'язбереження студентів-управлінців на основі встановлення взаємозв'язків між штучнорозділеними компонентами наук і педагогічного процесу (Рис. 1).

Інтегративний підхід дозволяє проектувати процес формування готовності майбутніх менеджерів до створення здоров'яорієнтованого середовища організації на основі створення відповідного міждисциплінарного змісту і дає можливість викладачам об'єднати педагогічні функції складників різних наук у єдине ціле. Така інтеграція сприяє з'єднанню як міжпредметних, управлінських, так і внутрішньопредметних, технологічних зв'язків [3; 4]. При допомозі інтегративного підходу можна подолати денатуралізацію у процесі формування здоров'яорієнтованих управлінських навичок майбутніх менеджерів і сприяти досягненню природничої, соціальної доцільності і зближення з життям змісту професійної освіти.

Інтегративне (синтезувальне) фахове навчання базується на створенні освітньої практики, на основі поєднання різних методологій [9; 10]. За таких умов метою стає формування цілісної картини світу у сфері управління. Інтеграція теоретичного і практичного матеріалу, методик, форм навчання за такого підходу спрямована на формування у майбутніх менеджерів універсальних і одночасно мобільних знань через роз-

Рис. 1. Сутність інтегративних взаємозв'язків у змісті навчальних планів для формування готовності майбутніх менеджерів до створення здоров'яорієнтованого середовища організації

виток у тісному взаємозв'язку інтелектуальних, когнітивних і творчих сторін здоров'яорієнтованих управлінських навичок. Слід зазначити, що використання головних ідей інтегративного здоров'яорієнтованого навчання у системі професійної освіти майбутніх менеджерів дозволяє поєднати і використовувати концепти інших підходів:

- орієнтація навчання на особистість. Студент є головною цінністю педагогічного процесу, де відбувається як його розвиток, так і викладача. Особистісний підхід за таких умов спрямовано не лише на розвиток кожного окремого студента, а і на формування загальних, соціально необхідних професійних навичок здоров'яорієнтованого управління в умовах організації;
- узагальнення структур різних дисциплін і способів діяльності. Ідеться про оволодіння знаннями на основі засвоєння закономірностей, загальних принципів, поєднання навчального матеріалу. Необхідно вивчати взаємозв'язки, визначати спільні тенденції у змісті тем, що вивчаються, використовувати творчий підхід, фундаменталізацію і регламентацію;
- орієнтація на врахування сенсу мотивів у навчанні, що спонукатимуть студентів-управлінців до здоров'яорієнтованого управління у майбутньому. Це дозволяє використовувати організаційний підхід і скеровувати майбутніх менеджерів у потрібне русло пізнання тих чи інших здоров'язбережувальних процесів;
- принцип системності у професійній освіті майбутніх менеджерів за умови інтегративного навчання дозволяє сформуванню у їхній свідомості взаємозв'язки різних наук нової якості – здоров'яорієнтованого мислення;
- інтеграція змісту дисциплін сприяє активізації проблемного здоров'яорієнтованого навчання, що мотивує студентів до пошуку оптимального управлінського рішення і базується на необхідності творчої ініціативи;
- рефлексивна діяльність, тобто формування навичок для усвідомлення мотивів здоров'яорієнтованого управління, підбору таких методів ухвалення управлінських рішень, що дозволяють визнавати власні помилки і дослухатися до підлеглих;

– діалогічність, що навчає дослухатися до думки інших людей і лише тоді здійснювати певні управлінські дії, що не шкодитимуть здоров'ю підлеглих і сприйматимуться ними як найбільш ефективні і оптимальні.

Роль сучасного менеджера, котрий має конкурентні переваги, складається з таких трьох важливих сегментів, як соціальна ефективність, економічна ефективність й узагальнювальна соціально-економічна ефективність. За відсутності одного з цих складників, на нашу думку, про майстерність менеджера важко говорити. Економічний ефект від отриманої професійної освіти визначає спроможність студентів-управлінців регулювати вартісні речі, розуміти принципи збільшення обсягів і пониження витрат виробництва, способи отримання та оптимізації прибутків. Соціальна ефективність професійної освіти майбутніх управлінців відповідає за здатність створювати якісні умови праці, сприяти профілактиці професійних захворювань, що сприятиме збереженню фінансових ресурсів за рахунок економії за виплатами листків непрацездатності. Соціально-економічний ефект фахової освіти поєднує два попередні, вказує на рівень професіоналізму і є визначальним у сенсі конкурентної переваги майбутнього менеджера.

Узагальнюючи здійснений нами аналіз навчальних планів і освітніх програм підготовки майбутніх менеджерів, стає зрозуміло, що у системі професійної освіти найбільш повно реалізується сегмент економічної ефективності. Сегмент соціальної ефективності, на жаль, поки що «пасе задніх», а тому не повною мірою реалізується й узагальнювальна соціально-економічна ефективність.

Висновки. Сучасному випускникові-менеджеру не зовсім достатньо вмінь для управління технологічними і економічними процесами в умовах організації, головне – це управління працівниками. Отже, сучасна система професійної освіти має надавати майбутнім менеджерам сукупність необхідних для ефективного управління знань, умінь, навичок, учити людиноцентричним поведінковим моделям, формувати гідні особисті якості і належний рівень культури, сприяти формуванню здатності до здоров'яорієнтованого управління в умовах організації.

На нашу думку, змістовна інтеграція фахових дисциплін у системі професійної освіти майбутніх менеджерів сприятиме не лише формуванню здоров'яорієнтованих управлінських навичок, а й дозволяє постійно вдосконалювати методики і технології викладання. Інтегративні, системні знання, вміння і навички, що за таких умов отримують студенти-управлінці, забезпечать їм здатність до ефективнішого використання набутих компетенцій у майбутній професійній діяльності.

Подальшого вивчення вимагає проблема впровадження у систему професійної освіти компетентнісного, особистісно-діяльнісного, комплексного та інших педагогічних підходів для формування у майбутніх менеджерів навичок здоров'яорієнтованого управління.

Використана література:

1. Завидівська Н. Н., Завидівська О. І. Сучасні тенденції у теорії та методиці формування культури здоров'я майбутніх менеджерів з управління персоналом. *Український педагогічний журнал*. Київ, 2017. № 4. С. 145–151.
2. Завидівська О. І., Завидівська Н. Н. Роль освіти у формуванні здоров'я як економічної складової людського капіталу. *Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Економічні науки. Серія "Економічна теорія та економічна історія"*. Луцьк, 2015. Вип. 12 (48). С. 37–48.
3. Любарська О. М. Інтеграційні процеси в освіті. *Психолого-педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання мовознавчих дисциплін у вищій та середній школі* : зб. доповідей міжвуз. конф. Миколаїв, 1998. С. 20–24. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/zbirnuku/13/5.pdf> (дата звернення: 27.03.2019).
4. Рибалко Л. М. Ідея Яна Амоса Коменського в контексті інтеграції змісту природничо-наукової освіти. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Умань, 2012. Ч. 3. С. 266–272.
5. Теоретико-методологічні засади інтеграції змісту гуманітарної освіти у вищих навчальних закладах негуманітарного профілю : монографія / Г. В. Онкович та ін. ; за заг. ред. Г. В. Онкович. Київ, 2012. 336 с.
6. Токарева А. В. Інтегративне навчання як один із перспективних напрямів розвитку сучасної вищої освіти. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія "Педагогіка і психологія"*. Дніпропетровськ, 2014. № 2. С. 184–187.
7. Zavydivska N., Zavydivska O. Health management as component of modern higher education system. *Collection of scientific articles "Knowledge – economy – society"*. Krakow, 2014. P. 239–241.
8. Zavydivska O., Zavydivska N., Kovalchuk V., Khanikiants O. Features of professional training of hr-managers: the ability to create a health-oriented environment in the organization. *Journal of Physical Education and Sport*. Pitesti, 2018. Issue 18 (2) (Supplement). P. 1072–1078.
9. Huber M., Hutchings P. Integrative Learning: Mapping the Terrain. Washington : Association of American Colleges and Universities, 2004. 32 p.
10. Klein J. Integrative Learning and Interdisciplinary Studies. Peer Review. 2005. № 7 (4). P. 8–10.
11. William H. Educating for a Complex World: Integrative Learning and Interdisciplinary Studies. *Liberal Education*. 2010. Vol. 96. № 4. P. 6–11.

References:

1. Zavydivska N. N., Zavydivska O. I. (2017). Suchasni tendenciyi u teorii ta metodyci formuvannya kultury zdorovya majbutnih menedzheriv z upravlinnya personalom [Modern trends in theory and methods of forming health culture of future HR-managers]. *Ukrayinskyj pedagogichnyj zhurnal*. Kyiv, № 4. S. 145-151. [In Ukrainian].
2. Zavydivska O. I., Zavydivska N. N. (2015). Rol osvity u formuvanni zdorovya yak ekonomichnoyi skladovoyi lyudskogo kapitalu [Role of education in the formation of health as an economic component of human capital]. *Zbirnyk naukovykh prac*

- Luckogo nacionalnogo tehničnogo universytetu. Ekonomichni nauky: seriya «Ekonomichna teoriya ta ekonomichna istoriya». Luck. Vypusk 12 (48). S. 37–48. [In Ukrainian].
3. Lyubarska O. M. (1998). Integracijni procesy v osviti [Integration processes in education]. Psihologo-pedagogichni ta lingvistychni aspekty vykladannya movoznavchych dyscyplin u vyshchij ta serednij shkoli: Zb. dop. mizhvuz. konf., m. Mykolajiv. – S. 20–24. – URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/zbirniku/13/5.pdf> (data zvernennia: 27.03.2019). [In Ukrainian].
 4. Rybalko L. (2012). Ideya Jana Amosa Komenskogo v konteksti integraciji zmistu pryrodnycho-naukovoyi osvity [The idea of Jan Amos Komensky in the context of integrating the content of science and education]. Zbirnyk naukovh prac Umanskogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu. Uman. Ch. 3. S. 266–272. [In Ukrainian].
 5. Teoretyko-metodologichni zasady integraciji zmistu gumanitarnoyi osvity u vyshchych navchalnyh zakladax negumanitarnogo profilu [Theoretical and methodological principles of integration of the content of humanitarian education in higher education non-humanitarian educational institutions]: monografiya / G. V. Onkovych ta in.; za zag. red. G. V. Onkovych. Kyiv, 2012. 336 s. [In Ukrainian].
 6. Tokaryeva A. V. (2014). Integratyvne navchannya yak odyn iz perspektyvnyh napryamiv rozvytku suchasnoyi vyshchoyi osvity [Integrative education as one of the perspective directions of development of modern higher education]. Visnyk Dnipropetrovskogo universytetu imeni Alfreda Nobelya. Seriya : Pedagogika i psykholohiya. Dnipropetrovsk. № 2. S. 184–187. [In Ukrainian].
 7. Zavydivska N., Zavydivska O. (2014). Health management as component of modern higher education system. Collection of scientific articles “Knowledge – economy – society”. Krakow, pp. 239–241. [In English]
 8. Zavydivska O., Zavydivska N., Kovalchuk V., Khanikiants O. (2018). Features of professional training of hr-managers: the ability to create a health-oriented environment in the organization. Pitesti. 18 Supplement issue (2), Art 160, pp. 1072–1078. [In English]
 9. Huber M., Hutchings P. (2004). Integrative Learning: Mapping the Terrain. DC: Association of American Colleges and Universities. Washington. 32 p. [In English]
 10. Klein J. Integrative Learning and Interdisciplinary Studies (2005). Peer Review. № 7 (4). pp. 8–10. [In English]
 11. William H. (2010). Educating for a Complex World: Integrative Learning and Interdisciplinary Studies. Liberal Education, vol. 96, no. 4, pp. 6–11 [in English].

Завыдивская О. И. Особенности интегративного обучения здоровьесбережения в содержании профессионального образования студентов-управленцев

В статье обобщена необходимость интегративного подхода в содержании здоровьесберегающего обучения студентов-управленцев. Представлено анализ учебных планов и выделено дисциплины, что через интеграцию содержания могут влиять на формирование у будущих менеджеров здоровьесберегающих знаний, умений и навыков. Выявлены интегративные взаимосвязи в содержании учебных планов для формирования готовности будущих менеджеров к созданию здоровьесберегающей среды организации. Раскрыта возможность использования других подходов в системе профессионального образования будущих менеджеров для оптимизации интегративного здоровьесберегающего обучения студентов-управленцев.

Декларировано, что содержательная интеграция специальных дисциплин в системе профессионального образования будущих менеджеров будет способствовать не только формированию здоровьесберегающих управленческих навыков, но и разрешит постоянно совершенствовать методики и технологии преподавания.

Ключевые слова: менеджеры, интегративное обучение, здоровьесберегающее управление, здоровье, профессиональная подготовка, учебные дисциплины, студенты-управленцы, система профессионального образования.

Zavydivska O. I. Features of integrative studying of health-preserving in the content of professional education of students-managers

The necessity of an integrative approach in the content of health-preserving studying of students-managers is grounded in the article. The analysis of curricula is presented; the disciplines are singled out, which, through the integration of content, can make influence to the formation of future managers' health-preserving knowledge, skills and abilities. Integrative interconnections in the content of curricula are revealed for forming the readiness of future managers' to create a health-oriented organization environment. The possibility of using other approaches in the system of professional education of future managers for the optimization of integrative health-preserving studying of students-managers is revealed.

It is declared that meaningful integration of professional disciplines in the system of professional education of future managers will promote not only the formation of health-oriented management skills, but also will allow to continuously improving of methods and technologies of teaching.

Key words: managers, integrative education, health-oriented management, health, professional training, disciplines, students-managers, vocational education system.